

ESTILO LIBURUAK KRIMINOLOGIAREN ALORREAN

IRAKASGAIA: EUSKARAREN ARAUAK ETA ERABILERAK ARLO JURIDIKOAN

Itsaso LOPEZ-AROSTEGI MERINO, Olatz ETXEBARRIETA

AURKIBIDEA: I. Estilo-liburuak.-II. Estilo-liburuak kriminologiaren alorrean.-III. Proposamena.

I. Estilo-liburuak

Estilo-liburu bat arau multzoa da, diseinu eta dokumentuen erredakzioetarako, erabilera orokorrerako zein espezifikorako, argitaratze edo erakunde zehatz baterako.

Estilo-liburuari hainbat erabilera eman ahal zaie, erabilera orokorrean zein espezifikoa, idazki, ahozko eta grafikoetan.

Edozein estilo-libururen helburua irizpideak tipifikatzea, elkartzea, estandarizatzea, homogeneizatzea, normalizatzea eta bateratzea da, hauek irizpide linguistikoak, estetikoak, prozedura teknikoan etab. izan ahal izanik, edozein idazki, testu edo eredutan erabili ahal izateko.

Estilo-liburu arauen aplikazioak, idazkia, ahozkoa zein grafikoa identitatez dohatzen du, zeinek, inplementazioa errazteaz gain, erabilerara edo irakurketa errazten duen.

Estilo-liburuek gidaliburu bat osatzen dute, erregelak bateratzeko eta lehentasunak ezartzeko edo testuinguru jakin baten arauen orientazioa bideratzeko. Modu honetan, estilo-liburu batek ez da sortzen idazten erakusteko edo arau ortografiko jakin batzuen aplikazioa zehazteko, baizik eta erabilera-lehentasunak arautzeko.

Eskuarki, estilo-liburuak aldizka ikuskatzen eta moldatzen dira, bere funtzio nagusia lehentasunak ezartzea, edo testuinguru jakin batzuen arauak argitzea, hain ugariak diren diziplinetan.

Estilo-liburuen artean, esanguratsuenei buruz mintzatuko naiz, hainbat arlo biltzen dituztenak: estilo-liburu orokorrak ([EIMA Estilo Liburua](#)), alor juridikoko estilo-liburuak (Eusko Legebiltzarraren Idazketa Arauak, [Justizia Sailaren Estilo Fitxak](#)), administrazio alorrekoak ([AZPIDAZKI](#), [GALDEZKA](#), [Zalantza Dantza](#)), komunikabideen alorrekoak ([BERRIA Estilo Liburua](#), [EITB](#)), etab.

II. Estilo-liburuak kriminologiaren alorrean

1. Zertarako balio dute Estilo-liburuak?

Testua identitatez eta unitatez dohatzeaz gain, estilo-liburu batek zure idazkia ulergarriagoa bihurtzen du, irakurlea, irakurtzekotan, irakurketan galdu ez dadin eta deskuidurik gabeko irakurketan zentra dadin.

Estilo-liburuen garrantzia nabarmena da; izan ere, testu edota idazki bat aurrera ateratzeko orduan hainbat abantaila dakarre, nahiz eta hainbat zalantza argitzen dituzte. Esaterako, arlo zehatz bateko testu bat idatzi nahi bada, estilo-liburura jo besterik ez dago lana errazteko: gramatikari, diseinuari, estiloari edota hitz teknikoei buruz hainbat ekarpen agertuko baitira

Gainera, beti ikuska ahal izanik erabilitako estilo-liburua eguneratzeko asmoz, beharrezkoa izatekotan.

Azken batean, estilo-liburu batek gure idazkiaren kalitate maila areagotzen du, irakurketa informatzen eta orientatzen, sistemen bateraketan, era honetan irakurketa errazten eta hau dibertigarriagoa bihurtzen.

- Erredakzio estilo-liburuak: Kazetaritza, argitaratze, erakunde eta idazki akademikoak aurkitu ahal ditugu, beste batzuen artean.
- Grafikoentzako estilo-liburuak: Haien artean enpresen zein marken irudien aplikazioa nola erabili ahal den arautzen den.
- Estilo-liburu digitala: Web orri edo aplikazio baten diseinuaren sorrerara zuzendutako araudiak batzen ditu. Bertan ageri dira informazio teknikoa. Programazio informazioa, grafikoei buruzko informazioa eta linguistikako informazioa, koherentzia emanez web orri edo aplikazio haiei.
- Erabilera estilo-liburua: Komunikabide berrien erabilera arautzeko, hala nola, sare sozialen erabilera, etab.

Azaldu dugun moduan, estilo-liburuek idazkiei identitatea, unitatea eta batasuna ematen die, baina kontzeptu guztien artean, identitaterena garrantzitsuenetarikoa da, espezialitatea, desberdintasuna eta autoritatea ematen baitio gure testuari.

Erabaki bakoitzak arau batean bihurtzen da, zein mantendu egin behar den testuaren estrukturatik harago, idazkia bateratzeko, egituratzeko, homogeneousatzeko, etab., gure testua identitateaz dohatuz.

2. Zeintzuk aurkitu ditzakegu?

Estilo-liburuak hainbat alorretan aurkitu ditzakegu, esaterako, kazetaritzan, zuzenbidean, medikuntzan, industrian edota beste hainbat enpresetan. Haien jomuga nagusia identitate propioa daukan estilo orokor bat lortzea da, idazkietan estilo-liburuan agertzen diren arau eta irizpideak ezarriz.

- [AZPIDAZKI](#): Euskara zerbitzu-hizkuntza izanik, administrazio eta zerbitzuetako pertsonalak erabiltzeko gomendio, arau eta baliabideak biltzen ditu webgune honek, modu arin eta erabilgarrian jasota. Administrazio eta zerbitzuetako langileez gain, ohiko zalantzak argitu nahi dituen orok aurki dezake hemen behar duen laguntza, Argitokia izeneko atalean hain zuzen ere. Gainera, astero intereseko albiste bat argitaratuko dugu, eta zure postontzian jasotzeko aukera izango duzu.
- [IVAPeko Estilo Liburua](#): kalitatezko komunikazioa sustatu nahi du Euskal Administrazioan. Administratiboen arteko harremanetan zein hauek herritarrekin dituzten harremanetan zeren nolako hizkuntzaren erabilera eman behar zaion era ezagutzen laguntzen du.
- [Komunikazio Elektronikoa](#): IVAPek sortutako komunikazio elektronikoetarako estilo-liburua, gomendioak emanez web-orriak idazteko. Lau atalek osatzen dute liburua: Nabigazioa, Diseinua, Idazketa-prozesua eta Estiloa. Guztiek daukate egitura berdina: sarrera, gaiaren ildo nagusiak aurkezteko; edukiak, kapituluka banatua; laburpena, eduki nagusiak motzean jasotzen dituen, eta, azkenik, erabilitako bibliografia (horietako batzuk Interneten dohainik kontsultatzeko modukoak). Ikus ditzagun banan-banan bakoitzaren edukiak.
- [Zalantza Dantza](#): Zalantza-dantza handia bildu dugu hemen: ortografiari, hiztegiari, morfologiari eta joskerari dagozkie denak, eta modu egokian antolatu nahian, hurrenkera alfabetikoan jaso ditugu. Badute azalpen labur eta ulergarri bana, ez baita gure asmoa gramatika arauemaile bat egitea edo guk baino gehiago dakitenei (asko baitira) ezer irakastea. Beharrezkoa iruditu zaigunean adibideak ere sartu ditugu, azalpen horien osagarri, gehien-gehienak administrazioko benetako idazkietatik ateratakoak.
- [Galdezka](#): euskarazko zalantzei erantzuteko IVAPeko estilo liburuxka da. eguneroko lanean sortu ohi diren euskarazko zalantzei erantzutea du helburu; eta bere orrialdeak irakurrita buruan darabilzun kezka bat konponduko bazenu, gure eginkizuna beteta egongo litzateke
- [Berria Estilo Liburua](#): Berria egunkariak sortutako estilo-liburua, interneten, idazkuntzan eta Deontologia, berriak bete beharreko oinarriekin, batzen ditu, modu

honetan adierazten zein diren sareko idazkien berezitasunak eta kazetari estiloa lantzeko irizpideak azalduz.

- [EiTB Estilo-liburua](#): Komunikabideetan erabiltzeko EiTB-k sortutako estilo-liburua da, idazki zein ahozkoetan erabili beharreko estiloa arautuz, hauek argitaratu baino lehen egokiak diren egiaztatzeko.
- [EIMA Estilo-liburua](#): Eusko Jaurlaritzak sortutako estilo-liburua da, non estandarizatu gabeko solasak, ortotipografia, kalko okerrak, letra larriak erabiltzeko irizpideak, onomastika, izen-zerrendak, morfosintaxiaren inguruko zalantzak eta argibideak, zientzia eta teknikako euskara arautzeko gomendioak, puntuazioak eta ahoskera arauak batzen diren.

3. Zer eskaintzen digute?

Idazketa-prozesua, gramatika, estiloa, diseinua, zuzenketa, idazkiak eta osagarrien hainbat arau eskaintzen dituzte aipatutako estilo-liburu gehienek, testuen osaera eta diseinua, azken finean, guztiz egokia izateko proposamen ugari egiten digute.

Hurrengo zerrendan, nahiz eta gaineko informazioa besterik emango ez dudan, zenbat azpiatal adieraziko ditut estilo-liburuen kontuan (Eguaras, 2014).

- [Aipamenak](#): komatxoak, letra etzanak, eta testu bloke barneko aipua, erreferentzia edo aipamena egiteko erabil ditzakegu. Aukeretako bat hartzekotan beti baliabide bera erabili beharko da, idazki osoan zehar.
- [Komatxoak](#): Komatxo latindar edo angeluarrik erabiliko den erabaki beharko da, edo hegaldun komatxoak zein ingelestekoak.
- [Letra xehe zein larrien erabilera egokia](#): Zein letra tamaina, estilo, letra xehe do larria egokiago den erabiltzea, etab., argitzen dute estilo-liburuek.
- [Gidoiak](#): gidoi ezberdinei arreta jarri behar zaie baita haien erabilerei: gidoi motzak (-), gidoi ertainak (—) y gidoi luzeak (—).
- [Zerrendak](#): Adibidez, askotan aipatu egiten da ez direla erabili behar koherentziarik gabeko bineta edo zenbakitutako zerrenda ezberdinik; itxura ez hain profesionala emateaz gain, irakurleak irakurketan galtzea eragin daiteke, baita honek informazioaren hierarkia ez dezala ongi antzeman. Hortaz, maila ezberdinak ezarri behar dira, hauek errespetatuz.
- [Oharrik](#): oin-oharrik edo testuko azkeneko oharrik erabiltzea hobe den argitzen da arloaren arabera, baina txandaka erabili gabe, bestela irakurleari arreta galarazi ahal zaio. Oharretarako arauak erreferentzia oharren marketarako erabiltzen dira ere.
- [Bibliografia](#): Ez dago bibliografia aipatzeko era zuzen bakarra. Adibidez, erabil daiteke Vancouver estiloa, Harvard estiloa edo Chicago estiloa, APA estiloa, beste batzuen, artekoa. Bat aukeratzekotan, berdina erabili beharko da idazki osoan zehar.
- [Zerrendatzeak](#): Gauzak, izenak, herriak, etab. zerrendatzekotan, zein ordenetan egingo den edo nondik hasi behar den ezartzen da, garrantziko agerpen ordenagatik, ordena alfabetikoan, etab., egokiagoa den adierazten.

- Siglak, akronimoak eta laburdurak: Argibidea nola erabili behar den argitzen da, baita nola idatzi behar den.
- Herriena izena: herri askok bere ohiko erabilerako izenaren bidez ezagutzen dugu, baina ofizialki beste modu batean deitzen da.
- Web-orriak eta blogak: Hauek nola aipatuko diren edo haiei buruz nola jardungo den adierazten da.
- Elementu grafikoak: elementu hauen erabilera estandarrak ezartzen dira. Lantzen diren argitalpen koadroak, grafikoak eta taulak izatekotan, tipografia bera aukera behar da guztietarako, eta tamaina desberdinetarako titulu- eta epigrafe-arako, eta iturrietarako ezartzen da.

4. Ba al dago arlo juridiko zein kriminologiakorako Estilo-libururik?

Kriminologiaren alorrera erreparatzean, zailtasunak agertzen dira estilo-libururen bat aurkitzeko; izan ere, ez dago gaztelaniaz edo euskaraz kriminologiarako estilo liburu espezifikorik. Hori dela eta, erronka nagusia estilo-liburuen gaia Kriminologiaren esparrura ekartzea dugu. Izan ere, ingelesez, adibidez, hainbat aurkitu ditzakegu. Bertan, kriminologiaren alorrean idazki bat egiteko orduan jarraitu beharreko egitura agertzen da, paragrafo bakoitzak izan behar dituen azpi puntuekin, hasierekin, garapenekin, ondorioekin, etab. Gainera, akats orokorrak eta egiturak ere agertzen dira, beste estilo-liburu edota testu nabarmen eta garrantzitsu batzuei bideratuz.

Honen harira, arazo nagusia informazio-iturriak bilatzerako orduan aurkitu ditzakegu. Hau da, arlo juridiko zein kriminologikoko alorreko estilo-liburu konkretu bat ez dagoenez, hainbat estilo-liburu begiratu eta arakatu beharra dago bilatzen gauden adiera edota esaera aurkitu ahal izateko; izan ere, esan bezala, ez dago kriminologiaren alorreko estilo-liburu espezifiko bat, non begiratu eta argitu zuzenean daukagun zalantza. Hau arazo txikia badirudi ere, lanean dagoen pertsona batek, bere laneko zereginetan inbertitu ahal dituen orduak lanerako behar duen idazki bat prestatu behar badu eta, esaterako, kriminologiako estilo-libururen batera jo behar badu, hau oraindik ez dagoenez, lanerako zuen denbora beste alorreko estilo-liburuak arakatzeko galduko du. Hortaz, askoz errazagoa izango zen langile horrentzat zuzenean jo ahal duen estilo-liburu zehatz bat izatea, erreferentzia dena eta bere zereginetan lagundu ahal diona.

Bestalde, esan beharra dago, kriminologiaren alorrean honelako zerbait aurrera eramateko, Kriminologia Ikasten aldizkaria izan dela aitzindari, [“Kriminologiako profesionalen zalantzak argitzeko baliabideak Interneten”](#) argitaratzen. Bertan, euskararen arauak eta erabilera kriminologiaren alorrean aurkitu ditzakegu.

Bertan aipatzen dituzten estilo-liburuen artean, hainbat daude kriminologiaren alorrari ekarpenak egiten dituztenak. Esaterako, [BERRIA Estilo Liburuak](#): politikaz, gizarteaz edota delituei buruz mintzatzerako orduan beharrezkoak diren irizpideak ematen dituzte. Alor juridikoko estilo-liburuak ere lagungarriak dira: Eusko Legebiltzarraren Idazketa Arauak edota [Justizia Sailaren Estilo Fitxak](#), bertan legeen edota epaiketei buruzko irizpideak jarraitu daitezke.

Alabaina, Ingelesez, Kriminologiaren adarrerako zenbait estilo liburu aurki ditzakegu.

Bide honetan jarraituz, Kriminologiaren alorreko ingelesez dagoen estilo-liburuetako bat *School Of Criminology and Criminal Justice Survival Guide for Essay Writing Success* (Griffith University, 2014) da. Honetan erredakzio egokiak egiteko pautak agertzen dira, zein baliabide erabil ahal diren azalduz, beste hainbat adierazpenen artean.

III. Proposamena

Kriminologiarako estilo-liburua

Amaitzeko, kriminologiaren alorreko estilo-liburu baten beharra aldarrikatzea daukagu; izan ere, ez dago hainbeste denbora estilo-liburu batetik bestera galdu beharrik eta estilo-liburu honek hainbat ekarpen positibo, nahiz eta abantaila eta erraztasun ekarriko ditu berarekin.

Honekin, prezisio tekniko eta argitasunaren arteko oreka lortuko genuen, kriminologiaren arloko profesionalen arteko komunikazioa erraztuz, baita hauek herritarrekin dituzten harremanetan. Gainera, kriminologiaren jardun profesionalean hainbat ekarpen lortuko ziren eta hainbat profesional euren ezagutzak bateratzeko balio ahal izango zuen, denek irizpide eta arau berberak jarraitu ahal izateko eta zalantzak askoz errazago argitzeko.

Kriminologiaren eremuan estilo-liburu baten sorrera abiaraztean lagundu behar izango genuke, bertan, beste gauza batzuen artean, legen deien, txostenen diseinuaren, iruzkinetako puntuazioak, eta abarrei buruzko arauak landuz, baita Ordenamendu Juridikoko lege guztien artean zeina gailentzen da.

Gure kasuan, kontu honetan, interesa sustatu egiten didana, euskaraz edota gazteleraz txosten mediku-legal zein txosten kriminologikoak zer nolako estilo, diseinu eta erredakzioa izan behar duen definitu eta adieraztea da.

Gure ustez, txostenen kasuan, betetzeko eren aukera zabala dela eta, nahiko ohiko diren hainbat huts eman daitezke, beste alorretako estilo-liburuak erabili ezinean, tratatzen diren gaiak ez baitute erlaziorik.

Bibliografía

- ALBERDI, X., & SARASOLA, I. (2001). *Euskal Estilo Libururantz: Gramatika, estiloa eta hiztegia*. EHU.
- ARAKAMA, J. M., ARRIETA, A., LOZANO, J., ROBLES, J. M., & URRUTIA, R. M. (2015). *IVAPEko estilo-liburua*. (3 ed.). (I. A. Atala, Ed.) Zarautz: Herri-Arduralaritzaren Euskal Erakundea.
- EGUARAS, M. (2014). *Manual de estilo: ¿Por qué estandarizar y armonizar criterios?* Eskuratze-eguna: 2016.eko 12k 10. Iturria: <http://marianaeguaras.com/manual-de-estilo-por-que-estandarizar-y-armonizar-criterios>
- GRIFFITH UNIVERSITY. (2014). *Survival Guide for Essay Writing Success*. Obtenido de School of Criminology and Criminal Justice: https://www.griffith.edu.au/__data/assets/pdf_file/0015/123423/ccj-essay-writing-guide.pdf
- PACHECO, J. E. (2015). *Manual de estilo*. Eskuratze-eguna: 2016.eko 12k 10. Iturria: Identidad y ventajas: <https://hopemedia.es/manual-estilo-ventajas/>
- CHAMORRO, V. &. (2016). Kriminologiako profesionalen zalantzak argitzeko. *Irakaskuntzarako aldizkaria*.
- D, W. (2016ko Abenduaren 13a). *Student Learning Commons: Writing handouts*. <http://www.lib.sfu.ca/about/branches-depts/slc/writing/writing-eskuratua>
- KOSCIELSKI, Y. (2016ko Abenduaren 13a). *Criminology: Citing & Writing*. <http://www.lib.sfu.ca/help/research-assistance/subject/criminology/citingwriting-eskuratua>
- School of Criminology and Criminal Justice*. (2016ko Abenduaren 13a). *Survival Guide for Essay Writing Success*: https://www.griffith.edu.au/__data/assets/pdf_file/0015/123423/ccj-essay-writing-guide.pdf eskuratua
- Sociology Style Manual*. (2016ko Abenduaren 12a). <http://www.smu.ca/webfiles/SociologyStyleManualAPAFFebruary2010-OnlineVersion.pdf> eskuratua